

VALSTYBINĖ KAINŲ IR ENERGETIKOS KONTROLĖS KOMISIJA

Biudžetinė įstaiga, Verkių g. 25C-1, LT-08223 Vilnius, tel. (8 5) 213 5166, faks. (8 5) 213 5270, el. p. rastine@regula.lt
Duomenys kaupiami ir saugomi Juridinių asmenų registre, kodas 188706554

Lietuvos Respublikos Seimo
Ekonomikos komitetui

Nr. R2-(ŠGK)-

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠILUMOS ĮSTATYMO NR. IX-1565 2 IR 3 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija (toliau – Komisija), reaguodama į Lietuvos Respublikos Seimo Ekonomikos komiteto (toliau – LRS EK) viešą kvietimą¹ teikti pastabas ir pasiūlymus dėl Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1595 2 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIP-3021 (toliau – Projektas), teikia pastabas nurodytam įstatymo Projektui.

Visų pirma, norime atkreipti dėmesį, jog Komisija 2019 m. sausio 11 d. raštu Nr. R2-(ŠGK)-122 „Dėl šilumos ūkio reguliavimo ir nuomonės dėl įstatymo projekto“ (rašto kopija pridedama) Lietuvos Respublikos Seimo energetikos komisijai pateikė nuomonę dėl analogiško, Lietuvos šilumos tiekėjų asociacijos (toliau – LŠTA) 2018 m. lapkričio 16 d. raštu Nr. 108 pateikto, Lietuvos Respublikos šilumos ūkio įstatymo Nr. IX-1565 2 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto. Šis LŠTA parengtas projektas vėliau buvo nežymiai patobulintas ir LRS EK 2018 m. gruodžio 5 d. sprendimu pateiktas svarstyti Lietuvos Respublikos Seimui. Įvertinus tai, kad Projekte numatyti ir minėtame LŠTA 2018 m. lapkričio 16 d. pateiktame šilumos ūkio įstatymo pakeitimo projekte numatomi pakeitimai iš esmės nesiskiria, **Komisija laikosi nuoseklios pozicijos ir mano, kad Projektas nėra išbaigtas, nėra koreguojamos visos su siūlomais pakeitimais susijusios šilumos ūkio įstatymo nuostatos, kurias, Komisijos vertinimu, atitinkamai pagal projektuose pateikiamus pasiūlymus būtina koreguoti. Taip pat nėra pateikiamos galimos pasekmės šilumos gamybos sektoriuje taikomoms šilumos kainoms, o įgyvendinimo laikotarpis yra per trumpas, atsižvelgiant į projektuose numatytų pasiūlymų kompleksiskumą bei esminiuose LŠTA argumentuose esamus prieštaravimus.** Pažymime, kad Komisijos 2019 m. sausio 11 d. raštu Nr. R2-(ŠGK)-122 pateiktos pastabos ankstesniajai Projekto versijai taikomos ir LRS EK svarstomam Projektui, kadangi koreguojant ankstesnę Projekto versiją (LŠTA 2018 m. lapkričio 16 d. raštu Nr. 108 pateiktą įstatymo pakeitimo projektą), į Komisijos pastabas nebuvo atsižvelgta. Pakartotinai atkreipiame LRS EK dėmesį, jog Projekte numatomas įgyvendinti šilumos gamintojų konkuravimo modelis yra kvestionuotinas, kadangi 1) nėra pateikiama analizė kaip toks modelis sumažintų riziką šilumos gamintojams pasidengti būtinuosius šilumos gamybos kaštus, 2) Projekte siūlomas dviejų etapų šilumos aukcionų principas sukuria apribojimus naujai į rinką ateinantiems šilumos gamintojams, 3) Projekte pateikiamas modelis tampa sudėtingesnis, palyginti su šiuo metu galiojančiu, bei gali būti pritaikomas ir suprantamas skirtingai atskirose savivaldybėse, 4) nėra įvertintos galimos pasekmės šilumos gamybos sektoriuje taikomoms šilumos kainoms ir sektoriaus konkurencingumo užtikrinimui ilguoju periodu.

Toliau pateikiame papildomas Komisijos pastabas Projektui.

1. Dėl būtinųjų šilumos gamintojų sąvokos.

Projekto 1 straipsniu yra numatoma šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnį papildyti 10 dalimi, apibrėžiant būtinųjų šilumos gamintojų sąvoką. Pažymėtina, jog, remiantis projekte numatytu

¹ https://www.lrs.lt/sip/portal.show?p_r=15885&p_k=1&p_t=264026

būtinų šilumos gamintojų sąvokos apibrėžimu, yra šie esminiai minėta sąvoką atitinkančių ūkio subjektų požymiai: 1) tokie gamintojai yra nustatomi aukciono būdu; 2) tokie gamintojai užtikrina teisės aktuose numatytą šilumos tiekimo kokybę mažiausiomis sąnaudomis; 3) **tokiems gamintojams yra kompensuojamos ilgalaikio turto nusidėvėjimo sąnaudos ir investicijų grąža, nustatoma Komisijos.**

Remiantis Projekte numatytu sąvokos apibrėžimu, galima suponuoti, jog visi šilumos gamintojai, laimėję metinį būtinios šilumos gamybos galios įrenginių aukcioną, būtų reguliuojami Komisijos. Vis dėlto, privalomos kainodaros taikymą šilumos gamybos sektoriuje veikiantiems ūkio subjektams apibrėžia kiti Šilumos ūkio įstatymo straipsniai. Nepriklausomų šilumos gamintojų atžvilgiu privalomos kainodaros taikymas yra numatytas Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje:

„3. Nepriklausomiems šilumos gamintojams yra privaloma šilumos gamybos kainodara šio įstatymo nustatyta tvarka kaip ir šilumos tiekėjams, jeigu yra bent viena iš šių sąlygų:

1) nepriklausomo šilumos gamintojo nuosavybės ar kitu pagrindu valdomo šilumos gamybos arba bendros šilumos ir elektros energijos gamybos (kogeneracijos) įrenginio statybai ar modernizavimui finansuoti yra pasinaudota ar naudojamas Europos Sąjungos finansine parama, Nacionalinės atsinaujinančių energijos išteklių plėtros programos finansavimo šaltiniais, valstybės ar savivaldybės dotacija ar subsidija;

2) nepriklausomo šilumos gamintojo nuosavybės ar kitu pagrindu valdomoje kombinuotojo elektros energijos ir šilumos gamybos ciklo elektrinėje termofikaciniu režimu pagaminta elektros energija yra remiama viešuosius interesus atitinkančių paslaugų lėšomis ir (ar) atsinaujinančių energijos išteklių naudojimui skatinti taikomomis fiksuoto tarifo priemonėmis;

3) nepriklausomas šilumos gamintojas kartu su šilumos tiekėju priklauso susijusių ūkio subjektų grupei pagal Konkurencijos įstatymą arba nepriklausomas šilumos gamintojas ar nepriklausomų šilumos gamintojų, priklausančių susijusių ūkio subjektų grupei pagal Konkurencijos įstatymą, grupė vienoje aprūpinimo šiluma sistemoje gamina daugiau kaip 1/3 metinio šilumos kiekio.“

Atitinkamai šilumos tiekimo įmonėms (licencijuojamoms pagal Šilumos ūkio įstatymo 30 straipsnio 1 dalies nuostatą) pareiga taikyti reguliuojamą kainodarą yra numatyta to paties įstatymo 30 straipsnio 13 dalies 3 punkte:

„13. Licencijos turėtojas privalo vykdyti šias licencijuojamos veiklos sąlygas:

<...>

3) tiekti šilumą kainomis, kurios nustatytos vadovaujantis Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos patvirtinta Šilumos ir karšto vandens kainų nustatymo metodika;

<...>“

Atsižvelgiant į tai, kad Projekte nėra keičiama nei viena iš anksčiau nurodytų Šilumos ūkio įstatymo nuostatų, Komisijos vertinimu, yra neišvengiama Šilumos ūkio įstatymo nuostatų kolizija, kadangi skirtingos įstatymo nuostatos numatytų skirtingus atvejus, kada šilumos gamybos įrenginys (ar gamintojas) yra reguliuojamas.

Taip pat, Komisijos nuomone, pagal Projekte numatytus pakeitimus, galimai būtų sudaromos diskriminacinės sąlygos tarp reguliuojamų šilumos gamintojų. Paaiškiname, jog Projekto rengėjų tikslas yra užtikrinti šilumos tiekimą vartotojams mažiausių sąnaudų principu, įtvirtinant, kad reguliuojamiems šilumos gamintojams būtų kompensuojamos įrenginių nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos bei investicijų grąža. Tačiau, įgyvendinus Projekte numatytus pakeitimus, yra galimos ne tik tos situacijos, kai šilumos gamintojas, **laimėjęs** būtinios šilumos gamybos galios įrenginių aukcioną taptų reguliuojamu, bet ir tos situacijos, kai šilumos gamintojas **nelaimi** būtinios šilumos gamybos galios įrenginių aukciono, tačiau pagal Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio 3 dalį išliktų reguliuojamu (pvz., gamintojo įrenginių statybai ar modernizavimui buvo panaudota Europos Sąjungos paramos fondų lėšos). Pateiktos antrosios situacijos atvejis Projekte nėra nagrinėjamas, o Projekto nuostatos nenumato šio gamintojo įrenginių nusidėvėjimo sąnaudų ir investicijų grąžos kompensavimo. Taigi, Komisijos nuomone, įgyvendinus Projekte numatytus pakeitimus, tačiau nepakoregavus anksčiau nurodytų Šilumos ūkio

įstatymo nuostatų dėl privalomos kainodaros taikymo šilumos gamybos sektoriuje veikiantiems ūkio subjektams, nebūtų užtikrinamos vienodos ir nediskriminacinės sąlygos visiems rinkoje veikiantis ūkio subjektams.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta, Projekto 1 straipsnyje apibrėžiamos būtinųjų šilumos gamybos įrenginių sąvokoje numatomi kainodaros taikymo atvejai nėra suderinti su kitomis Šilumos ūkio įstatymo nuostatomis. Atitinkamai siūlome arba 1) peržiūrėti Projektu siekiamą įtvirtinti šilumos gamintojų konkuravimo modelį, atsisakant papildomo reguliavimo, arba 2) Projektą papildyti pakeitimais, kuriais būtų peržiūrėti privalomos kainodaros taikymo kriterijai Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje, taip pat pagal poreikį pakoreguoti ir Šilumos ūkio įstatymo 30 straipsnio

13 dalies 3 punkto nuostatas.

2. Dėl metinio būtiniosios šilumos gamybos galios įrenginių aukciono.

Projekto 1 straipsnio 3 dalyje yra numatoma metinio būtiniosios šilumos gamybos galios įrenginio aukciono sąvoka, pagal kurią šis aukcionas yra organizuojamas bent jau vienerių metų laikotarpiui. Taip pat pagal Projekto 2 straipsnyje numatytus Šilumos ūkio įstatymo 3 straipsnio 2 dalies pakeitimus, būtiniosios šilumos gamybos galios įrenginių aukciono laimėtojams bus kompensuojama įrenginių nusidėvėjimo (amortizacijos) sąnaudos ir investicijų grąža. Vis dėlto, pažymėtina, kad **privalomos kainodaros taikymas yra grindžiamas ilgalaikiu kainų mechanizmu**, o ūkio subjekto reguliavimas vieneriems metams (neatmetant tikimybės, jog po pirmųjų metų būtiniosios šilumos gamybos galios įrenginių aukciono laimėtojai pasikeis) šiuo metu nėra įtvirtintas nei Šilumos ūkio įstatyme, nei Komisijos tvirtinamose metodikose. Paaiškiname, jog, remiantis Šilumos ūkio įstatymo 2 straipsnio 35 dalyje numatyta šilumos bazinės kainos sąvoka ir to paties įstatymo 32 straipsnyje numatytu kainodaros modeliu, ūkio subjektams yra nustatomos bazinės šilumos kainos dedamosios, kurios yra peržiūrimos ne rečiau kaip kas metus.

Taip pat, pagal Projekte numatytus pakeitimus, privalomą kainodarą yra planuojama taikyti tik būtiniosios šilumos gamybos galios įrenginių aukciono laimėtojų įrenginių nusidėvėjimo sąnaudų ir investicijų grąžos apimtyje, tačiau tokia reguliavimo apimtis nėra įtvirtinta pagrindiniame šilumos kainodarą reglamentuojančiame Šilumos ūkio įstatymo straipsnyje (32 str.).

Atitinkamai, Komisijos vertinimu, siekiant įtvirtinti Projekte numatytą būtiniosios šilumos gamybos galios įrenginių aukciono laimėtojų reguliavimą, būtina arba 1) peržiūrėti Šilumos ūkio įstatymo 32 straipsnyje įtvirtintus šilumos kainodaros principus arba 2) kaip jau minėta pirmoje pastaboje, atsisakyti privalomo reguliavimo taikymo būtiniosios šilumos gamybos galios įrenginių aukciono laimėtojams.

3. Dėl Projekto nuostatų įsigaliojimo termino.

Projekto 3 straipsnyje numatyta, kad Projekto nuostatos įsigalioja 2019 m. liepos 1 d., o Komisija iki 2019 m. birželio 30 d. priima įgyvendinamuosius teisės aktus. Pažymime, jog Projekte numatyti pakeitimai galimai turės įtakos visai šilumos ūkyje taikomos kainodaros sistemai, todėl, Komisijos nuomone, Projekte numatyti terminai, atsižvelgiant į pirmoje ir antroje pastabose išvardintus neapibrėžtumus, yra nepakankami.

4. Dėl esamo konkuravimo modelio šilumos gamybos srityje.

Projekto aiškinamajame rašte yra nurodyta, jog Projekto rengimą paskatino siekis „*įtvirtinti lygias galimybes bei sąžiningą konkurenciją šilumos energiją gaminantiems ūkio subjektams, pašalinti egzistuojančias skirtingas teisinio reguliavimo sąlygas rinkos dalyviams, užtikrinti tvarią bei harmoningą šilumos ūkio plėtrą Lietuvoje bei sumažinti šilumos energijos kainas vartotojams*“. Vėliau Projekto aiškinamajame rašte yra analizuojamos esamo reguliavimo galimos pasekmės ir pagal pateiktą analizę yra konstatuojama, kad „*Naujoji tvarka vieniems NŠG sudarys palankias sąlygas generuoti tik pelną, o kitiems tik nuostolį. Todėl būtina priimti ir įgyvendinti Įstatymo projektu siūlomus pakeitimus, kurie išlygintų konkurencinę šilumos ūkio rinkos dalyvių padėtį bei padėtų išvengti galimų pretenzijų bei ginčų ateityje*“.

Atkreipiamė dėmesį, kad Komisija vadovaudamasi Šilumos ūkio įstatymo 10 straipsnio 1 dalimi, 32 straipsnio 2 dalimi, Energetikos įstatymo 8 straipsnio 9 dalies 2 punktu, įvertinusi šilumos ūkyje konkuruojančių šilumos gamintojų praktiką, siekdama užtikrinti minėtas Šilumos

ūkio įstatymo nuostatas bei įgyvendinti to paties įstatymo 1 straipsnio 2 dalyje nustatytų tikslų – šilumos ūkyje įteisinti pagrįstą konkurenciją ir mažiausiomis sąnaudomis užtikrinti patikimą ir kokybišką šilumos tiekimą šilumos vartotojams, 2018 m. vasario 28 d. Komisijos posėdyje priėmė nutarimus, susijusius su šilumos gamintojų konkurencija. Šiuos teisės aktus Komisija priėmė, siekdama sudaryti **skaidrias ir nediskriminacines konkuravimo šilumos gamybos rinkoje sąlygas visiems rinkos dalyviams**, dalyvaujantiems šilumos supirkimo aukcionuose.

Lietuvos vyriausiąjame administraciniame teisme buvo gautas Seimo nario pareiškimas ištirti aukščiau minėtame posėdyje Komisijos 2018 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. O3E-54 „Dėl Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 2010 m. spalio 4 d. nutarimo Nr. O3-202 „Dėl šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašo patvirtinimo“ pakeitimo“ patvirtinto Šilumos supirkimo iš nepriklausomų šilumos gamintojų tvarkos ir sąlygų aprašo (toliau – **Supirkimo tvarka**) teisėtumą. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo išplėstinė teisėjų kolegija, išnagrinėjusi norminę administracinę bylą dėl Komisijos 2018 m. vasario 28 d. priimtų Supirkimo tvarkos pakeitimų, neskundžiamu sprendimu pripažino, kad Komisijos patvirtinti pakeitimai neprieštarauja įstatymams. **Teismas konstatavo, kad Komisija, priimdama sprendimus, vadovaujasi teisės aktų nuostatomis ir siekia užtikrinti veiksmingą konkurenciją šilumos gamybos segmente, taip garantuodama, kad vartotojams šiluma būtų tiekiama mažiausiomis sąnaudomis.**

Pažymėtina, kad vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 3 straipsnio 2 dalies 1 punktu, teisėkūroje vadovujamasi tikslingumo principu, reiškiančiu, kad teisės akto projektas turi būti rengiamas ir teisės aktas priimamas tik tuo atveju, kai siekiamų tikslų negalima pasiekti kitomis priemonėmis. Įvertinus tai, kad Komisijos 2018 m. vasario 28 d. Komisijos posėdyje priimtais teisės aktais (taip pat ir Supirkimo tvarka) siekiamas tikslas analogiškas Projekto aiškinamajame rašte nurodytam Projekto tikslui („įgyvendinti veiksmingą ir tvarią konkurenciją tarp šilumos gamintojų, kuri skatintų pasiūlyti mažiausią kainą šilumos vartotojams tiek trumpuoju, tiek ir ilguoju laikotarpiu“), atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos vyriausiasis administracinis teismas konstatavo Supirkimo tvarkos teisėtumą, darytina išvada, kad pritarus Projektui ir pakeitus jau galiojantį teisinį reglamentavimą iš esmės, ne tik nebus užtikrintas teisėkūros tikslingumo principas, bet taip pat nebus užtikrintas teisinio reglamentavimo nuoseklumas ir tęstinumas, bei nebus užtikrinti ūkio subjektų ir vartotojų interesai.

PRIDEDAMA. Komisijos 2019 m. sausio 11 d. rašto Nr. R2-(ŠGK)-122 „Dėl Šilumos ūkio reguliavimo ir nuomonės dėl įstatymo projekto“ kopija su priedais, 14 lapų.

Komisijos pirmininkė

Inga Žilienė

M. Taparauskas, tel. (8 5) 2397824, el. p. matas.taparauskas@regula.lt

DETALŲS METADUOMENYS

Dokumento sudarytojas (-ai)	Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija 188706554, Verkių g. 25C-1, Vilnius
Dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠILUMOS ĮSTATYMO NR. IX-1565 2 IR 3 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO
Dokumento registracijos data ir numeris	2019-02-15 Nr. R2-(ŠGK)-375
Dokumento gavimo data ir dokumento gavimo registracijos numeris	–
Dokumento specifikacijos identifikavimo žymuo	ADOC-V1.0
Parašo paskirtis	Pasirašymas
Parašą sukūrusio asmens vardas, pavardė ir pareigos	Inga Žilienė, Komisijos pirmininkė
Sertifikatas išduotas	INGA ŽILIENTĖ, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija LT
Parašo sukūrimo data ir laikas	2019-02-15 15:22:13 (GMT+02:00)
Parašo formatas	XAdES-T
Laiko žymeje nurodytas laikas	2019-02-15 15:22:32 (GMT+02:00)
Informacija apie sertifikavimo paslaugų teikėją	ADIC CA-B, Asmens dokumentu israsymo centras prie LR VRM LT
Sertifikato galiojimo laikas	2018-09-25 09:00:10 – 2021-09-24 09:00:10
Informacija apie būdus, naudotus metaduomenų vientisumui užtikrinti	"Registravimas" paskirties metaduomenų vientisumas užtikrintas naudojant "RCSC IssuingCA, VI Registru centras - i.k. 124110246 LT" išduotą sertifikatą "Dokumentų valdymo sistema Avilys, Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija, i.k. 188706554 LT", sertifikatas galioja nuo 2018-12-27 14:15:33 iki 2021-12-26 14:15:33
Pagrindinio dokumento priedų skaičius	–
Pagrindinio dokumento pridedamų dokumentų skaičius	1
Priedamo dokumento sudarytojas (-ai)	Valstybinė kainų ir energetikos kontrolės komisija 188706554, Verkių g. 25C-1, Vilnius
Priedamo dokumento pavadinimas (antraštė)	DĖL ŠILUMOS ŪKIO REGULIAVIMO IR NUOMONĖS DĖL ĮSTATYMO PROJEKTO
Priedamo dokumento registracijos data ir numeris	2019-01-11 Nr. R2-(ŠGK)-122
Programinės įrangos, kuria naudojantis sudarytas elektroninis dokumentas, pavadinimas	Dokumentų valdymo sistema Avilys, versija 3.4.37
Informacija apie elektroninio dokumento ir elektroninio (-ių) parašo (-ų) tikrinimą (tikrinimo data)	Atitinka specifikacijos keliamus reikalavimus. META-INF/signatures/signatures1.xml#SignatureElem_0: Sertifikato (subjektas: Dokumentų valdymo sistema Avilys, galioja nuo: 2018-12-27 14:15:33) kelio tikrinimas nesėkmingas. Nepavyko gauti informacijos apie sertifikato atšaukimą (naudojant OCSP(http://ocsp2.rcsc.lt/ocspresponder.rcsc) : Negautas atsakymas iš OCSP serviso adresu „ http://ocsp2.rcsc.lt/ocspresponder.rcsc “.).
Paieškos nuoroda	–
Papildomi metaduomenys	Nuorašą suformavo 2019-02-15 15:23:30 Dokumentų valdymo sistema Avilys